GroenAgenda

De groene tussenstand

Rotterdam gaat voor groen: de Groenagenda 2023

Gemeente Rotterdam

Inhoud

Stand van zaken 4

Interview - Een Tuin van de wijk voor de wijk 6

Spoor 1 - Groen dicht bij huis 8

Interview - Groenblauw schoolplein voor iedereen 12

Spoor 2 - Groen in de wijken 14

Interview - Stadstuin Rotterdamse Munt 18

Spoor 3 - De aanpak van 15 pleinen 20

Interview - Het vernieuwde Akeleiplein 22

Spoor 4 - Groene routes langs het water 24

Interview - Een fijne en aantrekkelijke route 26

Spoor 5 - Verbeteren van bestaande parken 28

Interview - Aan de slag voor aantrekkelijke parken 30

Spoor 6 - Biodiversiteit en koesteren groen 32

Interview - Sharida gaat voor blije bijen 34

Tot slot 36

Voorwoord

‘Ons doel is om vóór 2026 maar liefst 20 hectare groen extra in de stad te realiseren’

Wat hebben we in 2022 en 2023 gedaan om Rotterdam extra groen te maken? U kunt het allemaal lezen in deze rapportage. Want er is in de afgelopen periode erg veel gedaan én in gang gezet. Aan groen in de straten, op pleinen, met groene routes en dicht bij huis.

We doen dat niet voor niks. Groen is belangrijk voor je gezondheid. En het zorgt voor verkoeling in de zomer en voor een betere wateropvang bij stortbuien. Precies wat we nodig hebben om een deel van de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. Bovendien is goed en gevarieerd groen ontzettend belangrijk voor de biodiversiteit in de stad.

Ons doel is om vóór 2026 maar liefst 20 hectare groen extra in de stad te realiseren (voor uw beeld: dat zijn bijna 30 voetbalvelden). De stand na bijna twee jaar: 8,1 hectare. We liggen goed op schema en daar ben ik tevreden over. We hebben dus nog twee jaar om ons doel van 20 hectare voor 2026 te behalen.

We ondervinden ontzettend veel steun van steeds meer bewoners en organisaties die zelf aan de slag gaan met groen in onze stad. Die inzien hoe belangrijk groen is voor hoe we onze stad beleven én voor de toekomst. En die er daadwerkelijk de schouders onder zetten om hun eigen omgeving groener en fijner te maken. Want niet alleen wij voegen als gemeente extra groen toe in de stad; het zijn de talloze bewoners en groene partijen die met groen aan de slag zijn gegaan. Dat is geweldig én broodnodig. Want als gemeente doen én kunnen we dit niet alleen.

Vincent Karremans
Wethouder Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit

Stand van zaken

Voor u ligt het eerste jaarverslag van het actieplan 'Rotterdam gaat voor groen: de Groenagenda 2023'. Met dit actieplan werken we aan een groener Rotterdam.

De noodzaak van meer en gevarieerder groen in de stad is nog steeds groot. Door het actieplan uit te voeren, zorgen we voor een stad die de gevolgen van het veranderend klimaat kan opvangen. Met maatregelen om hittestress te voorkomen en regenwater beter op te vangen. Daarnaast heeft biodiversiteit de aandacht en proberen we de afname van plant- en diersoorten te keren. Maar ook werken we aan groene verbindingen in de stad en van de stad naar buiten.

In het actieplan staat dat we in de periode 2022-2026 opnieuw 20 hectare extra groen realiseren. Dat doel heeft het college vastgesteld.

Na anderhalf jaar – van juli 2022 tot december 2023 - staat de teller op 8,1 hectare extra groen in de stad. De verwachting is gemiddeld 5 hectare per jaar, dus we liggen op schema. De meetmethode die we gebruiken, hebben we afgesproken met de Rekenkamer. De vierkante meters op private terreinen, zoals bij particulieren en bij bedrijven, kunnen we niet goed berekenen en tellen we daarom niet mee. Deze vierkante meters zijn natuurlijk wel belangrijk.

Maar het actieplan gaat om meer dan 20 hectare groen: we voeren ook 50 projecten uit met maatregelen die onze stad voorbereiden op een veranderend klimaat (klimaatadaptatie). En we leggen 40 hectare bijenlandschap aan. Daarnaast verbeteren we 15 pleinen en werken aan 4 groene routes langs het water.

Ook met de andere doelstellingen van de groenagenda liggen we op schema:

- 2 klimaatadaptieve projecten in uitvoering
- 24 klimaatadaptieve projecten in verschillende fase van voorbereiding
- 2 pleinen gereed
- 2 pleinen in uitvoering
- 11 pleinen in voorbereiding
- 13,1 hectare bijenlandschap gerealiseerd

Zo is het groen tot en met 2023 vastgesteld, conform afspraken met de rekenkamer:

- Infraroodberekeningen bij jaarlijkse luchtfoto's van groene daken. Dat groen levert een betrouwbaar beeld op;
- Vierkante meters in inrichtingsplannen voor straten en pleinen die zijn vastgesteld van juli 2022 tot en met november 2023. Dit groen is dus nog niet aangelegd, maar het besluit daarvoor is wel genomen;
- Vierkante meters groen in inrichtings- en onderhoudsplannen die na juli 2022 zijn uitgevoerd en nog niet als plan waren meegeteld in de vorige collegeperiode

De belangrijkste resultaten op een rijtje

8,1 ha groen

(van de 20)

13,1 ha bijenlandschap

(van de 40)

225 straten

met een nieuwe regenton

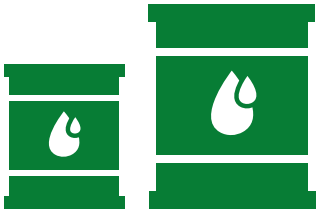

2,8 ha groen

dak erbij

actief aan de slag met groen

113.537 tegels

opgehaald met tegeltaxi
op 770 adressen

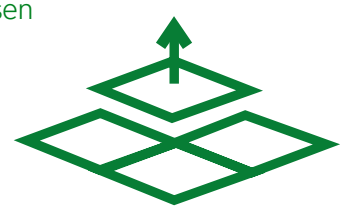

2 pleinen gereed

2 in uitvoering

11 in voorbereiding

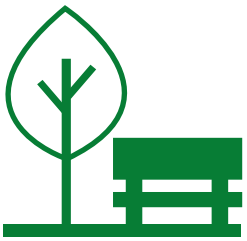

10 groenblauwe schoolpleinen klaar

renschool
etrotter

Een Tuin van de wijk voor de wijk

'We hebben een Huis van de Wijk, maar waarom hebben we dan geen Tuin van de Wijk?' Zo verwoordde in 2019 de toen 10-jarige Aya haar wens voor het Afrikaanderplein. En die tuin kwam er. In totaal werd daarvoor 160 m² aan tegels gewipt. 'Het belangrijkste is dat de bewoners het ervaren als hún tuin', zegt Paula Zwitser, coördinator Wijkaanpak van Rotterdams WeerWoord.

Paula was nauw betrokken bij de aanleg van de tuin. 'Vanuit de Groenagenda – Groen Dicht bij Huis, Biodiversiteit en Rotterdams WeerWoord - ben ik gevraagd om in de Afrikaanderwijk de wensen op te halen', vertelt ze. 'We gingen naar bewoners toe en vroegen hen: wat wil je op het plein en wat verwacht je? Op basis van alle input hebben we samen met de bewoners een ontwerp gemaakt.

Eind 2022 legden we het eerste deel van de tuin aan. Zodat buurtbewoners zouden zien: daar gebeurt wat. En er zelf ook enthousiast voor zouden raken. En dat gebeurde ook.' Voorjaar 2023 volgde het tweede deel.
De bewoners beheren en onderhouden de tuin zelf.

'Het is vooral een ontmoetingsplek, maar dient ook als inspiratietuin. Alle planten zijn eetbaar en inheems, dus goed voor de biodiversiteit. Voor de tuin gebruiken we regenwater dat we opvangen in het grondstoffenstation, waar het afval van de Afrikaandermarkt gescheiden wordt ingezameld. En in het Huis van de Wijk kunnen mensen extra informatie halen, bijvoorbeeld als zij zelf samen met hun buren een stuk van hun straat willen vergroenen. Verder geeft Stichting Steensoep natuur- en milieulessen aan de leerlingen van de basisschool. De wijktuin is zo bijzonder omdat er zo veel verschillende partijen uit de wijk aan meewerken. En het eigenaarschap ligt ín de wijk. Dat is misschien nog wel het mooiste resultaat.' De Tuin won in 2023 de landelijke Steenbreektrofee.

Spoor 1

Groen dicht bij huis

Buiten begint bij de voordeur. De straat, de buurt en de wijk zijn voor veel bewoners de plekken waar zij het meest zijn. Daarom is het stimuleren en realiseren van groen dicht bij huis een belangrijk onderdeel van de groene aanpak.

Bewonersinitiatieven

Extra groen vlak bij je huis maakt wonen prettiger. Het hoeft niet over veel vierkante meters te gaan; een klein bétje groen heeft al effect op het woonplezier. De waardering voor kleine groene plekken is vaak groot.
Bewoners die zelf aan de slag willen gaan met groen, hebben verschillende mogelijkheden. Zo kunnen ze het initiatief nemen voor extra groen in hun straat en dit nieuwe groen zelf onderhouden. Of de gemeente doet dit. Voor dit soort bewonersinitiatieven financieren we maximaal 10.000 euro per initiatief.

In 2023 zijn bewonersprojecten uitgevoerd aan onder andere de Watertorenweg in De Esch, de Hofdijk in Oude Noorden, de Gerrit Jan Mulderstraat in Rotterdam West, in de Raadhuisstraat in Rozenburg en het Ernst Groosmanplein op Zuid.

Het Rotterdams WeerWoord werkt in zijn wijkaanpak samen met bewoners aan acties die de gevolgen van klimaatverandering moeten opvangen. In het afgelopen jaar waren er tientallen groenblauwe acties; van het plaatsen van regentonnen en aanleggen van geveltuinen tot het maken van groenvakken en Tuinen van de Wijk. De Tuin van de Wijk Afrikaanderwijk won zelfs een landelijke prijs: de Steenbreektrofee!
Tijdens het plantseizoen rijdt de TegelTaxi om tegels én zand op te halen die bewoners niet kwijt kunnen als ze hun tuin of buurt groener hebben gemaakt. In 2023 zijn er bij 770 adressen 113.537 tegels opgehaald. Daarnaast is er ook 160 kuub zand afgevoerd.

Opzoomer Mee

In 2023 hebben we met Opzoomer Mee weer campagne gevoerd om bewoners met elkaar de straat of buurt te laten vergroenen. Bewoners konden per straat 250 euro krijgen voor hun groene acties. De animo bleek groot: bewoners voerden maar liefst 225 nieuwe groenacties uit in straat of buurt en zo werd ruim 1300 vierkante meter nieuw groen aangelegd. En in 788 straten hielden de bewoners een actie om het groen samen te onderhouden. Vooral bewoners in Delfshaven, Charlois en Feijenoord waren actief. In meer dan duizend straten werken bewoners dus samen aan het groen in hun straat.
Ook konden straten een gezamenlijke regenton voor de straat aanvragen. Om bijvoorbeeld de nieuwe planten in de straat mee water te geven. Hier werd maar liefst 225 keer gebruik van gemaakt.

Groenblauwe schoolpleinen

Rotterdam werkt al jaren aan groenblauwe schoolpleinen. Op deze pleinen kunnen kinderen spelen in het groen en wordt regenwater op een speelse manier opgevangen en afgevoerd. Met deze aanpak zijn we als stad succesvol; er zijn in de afgelopen jaren al zo'n 46 groenblauwe schoolpleinen aangelegd en voor 10 schoolpleinen worden de plannen gemaakt. Niet voor niets was Rotterdam in 2023 een van de 5 ambassadeurgemeenten van Jantje Beton.

Tot en met 2026 kunnen bestaande basisscholen subsidie krijgen om een groenblauw schoolplein aan te leggen, met een budget van maximaal 80.000 euro per school. Elk jaar kunnen vijf scholen subsidie krijgen. Deze scholen worden begeleid bij het maken van plannen, bij de uitvoering en het beheer.

In 2023 kregen basisscholen in verschillende delen van de stad subsidie: in IJsselmonde, Hoek van Holland, Park Zestienhoven en Het Lage Land. Het maken van een goed plan samen met leerlingen, leerkrachten en ouders kost tijd. Daarom zijn in 2023 schoolpleinen opgeleverd die het jaar daarvoor subsidie hadden ontvangen, zoals De Klaver in Carnisse, de Prinses Julianaschool in het Oude Noorden en De Barkentijn in Beverwaard.

Sommige scholen hebben een openbaar schoolplein dat de gemeente beheert. Ook deze pleinen kunnen vaak een opknapbeurt gebruiken. In 2023 hebben we een aantal van deze pleinen aangepakt, zoals bij basisschool Kasteel Spangen, bij de Hildegardisschool en het Dempo- en Schelfplein. De komende jaren pakken we twee openbare schoolpleinen per jaar aan. Vanzelfsprekend in nauw overleg met de school en de buurt.

Om bij nieuwbouwscholen groenblauwe pleinen aan te leggen, komt een eenmalige subsidie beschikbaar. Dit is een aanvulling op een bijdrage van de school zelf voor het plein. De subsidieregeling zal in het voorjaar worden vastgesteld. Met 5 scholen die bezig zijn met nieuwbouwplannen lopen gesprekken om deze subsidie te gaan aanvragen.

Maar niet alleen de gemeente draagt bij aan de groenblauwe schoolpleinen. Zo was er 11.000 euro extra beschikbaar voor bomen op enkele schoolpleinen.
Een in Rotterdam gehouden congres droeg dit bij als CO_2 compensatie. We hebben hiervoor een menukaart ontwikkeld met Rotterdam Partners, hier kunnen congresorganisaties een te ondersteunen project uit kiezen. En omdat Rotterdam ambassadeur is voor de aanpak van groenblauwe schoolpleinen, heeft Jantje Beton 50.000 euro beschikbaar gesteld.

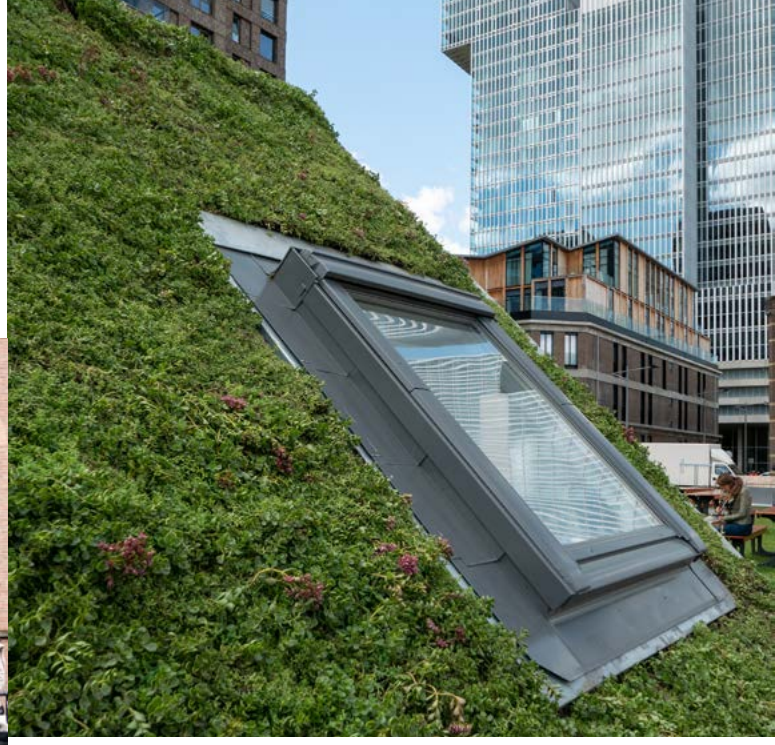

Groene partners

Rotterdam heeft vele groene partners die op een of andere wijze met groen aan de slag zijn of bewoners daarbij stimuleren en ondersteunen. Veel initiatieven hebben zich verenigd in Groen010. In 2023 organiseerden we samen 2 groentafels om te bespreken hoe we elkaar kunnen helpen en ondersteunen.
Vanuit het Actieplan ondersteunen we acties die groene partners organiseren. Stichting Groenemorgen organiseerde dit jaar 4 kennisbijeenkomsten, onder andere over "Rotterdam National Park". Daarnaast ondersteunden we de wedstrijd zonnebloemen kweken en acties rond het boomspiegelfeest. Het Rotterdams Milieu Centrum organiseerde samen met het initiatief Cooldown City in het najaar twee bomencircussen.

Samen met de groene partners, welzijnsinstellingen en andere actieve organisaties in de wijk ontwikkelen we groene wandelrondjes voor bewoners; een route langs groene plekken en de organisaties die de buurt groener en gezonder willen maken. In mei is De Groene Overschiese gestart en we werken op meer plekken in de stad aan deze routes.

Bij de groene partners zit veel energie en we constateren dat we aan dezelfde doelen werken. Op veel plekken in de wijk zijn ze een vast en herkenbaar aanspreekpunt voor bewoners en maken deel uit van groene wijknetwerken. We verkennen of we hen als netwerkpartner structureler kunnen ondersteunen.

Subsidie klimaatadaptatie

Net als voorgaande jaren is voor klimaatadaptatie subsidie beschikbaar. De subsidie is voor Rotterdammers of in Rotterdam gevestigde bedrijven en organisaties die op hun dak of in hun tuin maatregelen willen nemen om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. Dit kan gaan om het toevoegen van planten in een betegelde tuin, het maken van een groen dak, aanleggen van waterberging, afkoppelen van de regenwaterafvoer van het riool en nu ook hittemaatregelen. Extra subsidie is mogelijk als het groen inheems is en de biodiversiteit vergroot. In de nieuwe regeling die vanaf juli 2023 geldt, is opgenomen dat bewoners niet alleen individueel, maar ook gezamenlijk - bijvoorbeeld via een Vereniging Van Eigenaren of een stichting zonder winstoogmerk - subsidie kunnen aanvragen. Er zijn in de stad al meerdere organisaties die dit soort buurtactiviteiten organiseren. Door de mogelijkheid om samen subsidie aan te vragen, zorgt vergroening er ook voor dat buren elkaar beter leren kennen en samenwerken.

Nieuw in 2023 is de subsidieregeling specifiek voor woningcorporaties om klimaatadaptatie ook voor hun woningvoorraad en daarmee huurders mogelijk te maken.
In 2023 zijn er 239 subsidie aanvragen gedaan. Dit heeft geleid tot 6875 vierkante meter extra groen. Ook is 2611 vierkante meter verhard oppervlakte afgekoppeld, waardoor regenwater niet meer in het vuilwater riool terecht komt. En is er 378 kubieke meter extra waterberging aangelegd.

Groene daken

Groene daken houden regenwater langer vast en zorgen zo dat bij hevige regenval het water niet meteen naar het riool stroomt. Ook zorgen planten ervoor dat een dak langer meegaat. De aanleg van groene daken stimuleren we al jaren met de subsidie voor klimaatadaptatie. In 2023 is 28.326 vierkante meter groen dak gerealiseerd (2,83 hectare).

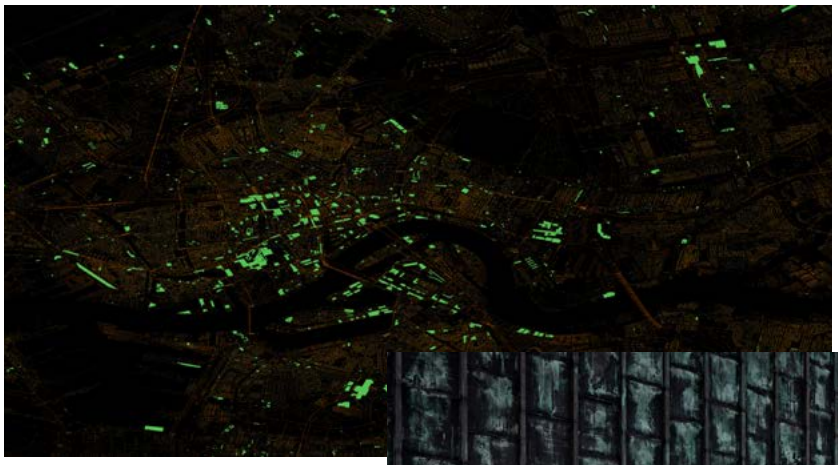

Groene daken 2023

Groenblauw schoolplein voor iedereen

Willie van de Haterd is adjunct-directeur van Openbare Literaire Basisschool de Barkentijn in de Beverwaard. De school kreeg subsidie om een groenblauw schoolplein aan te leggen. Iedereen, van leerlingen, hun ouders, leerkrachten tot de buren, BSO Kiddoozz, dacht mee over het ontwerp. Kiddoozz was ook aanwezig bij de feestelijke opening net na de herfstvakantie.

Spelen de kinderen op het vernieuwde plein ook anders?
Willie vertelt: 'Het is nog net te vroeg om daarin een verschil te zien, maar dat zal best goed komen. Het plein is trouwens wel geopend, maar eigenlijk nog niet helemaal af. De beplanting zit er net in, we hebben daarnaast twee bakken met kweekplantjes, twee schuurtjes, twee regentonnen, en een voetbalkooi. We hebben gekozen om ook gras op het plein te hebben, maar dat moet nog een beetje groeien. Kinderen hebben vooral ruimte nodig, om te rennen, skaten, of met een bal te spelen, dus hebben we ook best nog wel veel tegels.'

Na schooltijd mogen de buurtkinderen ook op het plein spelen?
'Natuurlijk,' zegt Willie, 'want dat was vóór de verbouwing ook al zo. Er is weinig open ruimte in de buurt, onze school staat verder helemaal ingebouwd tussen de huizen. Om ongeveer half zes, zes uur gaat het hek wel op slot. Maar mensen van Kiddoozz, de BSO vlak bij ons, hebben een sleutel. En welzijnswerk organisatie SOL organiseerde afgelopen zomer sportactiviteiten op ons plein. Binnenkort zitten we aan tafel met hun wijkcoördinator, voor een groter plan om in alle vakanties samen leuke dingen te organiseren voor kinderen uit de hele wijk.'

Hoe zorgden jullie dat de kinderen en anderen mee konden denken over het ontwerp?
'We hebben het er uitgebreid over gehad met de leerlingenraad. Na het in de groepen besproken te hebben met hun klasgenoten, gaven zij met behulp van stickers plakken aan wat zij graag zouden willen zien op hun nieuwe schoolplein. Ruimte om te voetballen eindigde trouwens hoog op de lijst, kan ik zeggen. Met de ouders bespraken we het ontwerp op de koffieochtenden, en via de maandelijkse nieuwsbrief hielden we ze op de hoogte van de voortgang. We hebben alle wensen en ideeën zelf geïnventariseerd en aan de gemeente doorgegeven. We kozen zelf de ontwerper uit, die ook nog slimme ideeën inbracht. De gemeente heeft goed naar ons geluisterd en kon ook duidelijk uitleggen wat wel en niet haalbaar was.'

Spoor 2

Groen in de wijken

In de wijken moet veel gebeuren aan vergroening, meer biodiversiteit en maatregelen voor klimaatadaptatie. Door aan te sluiten bij andere plannen voor de wijk die in voorbereiding zijn, realiseren we met relatief weinig geld veel extra groen.

Denk daarbij aan plannen om straten en pleinen te verbeteren, rioolwerkzaamheden, werkzaamheden om de verkeerscirculatie te verbeteren of het inrichten van 30-kilometerstraten. Als we groen aanleggen, zorgen we voor planten die aantrekkelijk zijn voor dieren. Dus niet alleen gras, maar variatie in bomen, heesters en kruiden, zodat de biodiversiteit kan verbeteren. En we voeren ook klimaatmaatregelen uit. Dit doen we in de 50 klimaat-adaptieve projecten. De hoogte van de financiële bijdrage hangt af van het gebied waarin het project ligt; hoe meer opgaves bij elkaar komen, hoe hoger de bijdrage.

De voorbereiding en uitvoering van projecten in de woonomgeving kost tijd. Vaak zit er minimaal een jaar tussen het maken van een plan en het moment dat het groen buiten te zien is. Tussen juli 2022 en eind november 2023 is in totaal 7600 vierkante meter extra groen aangelegd en is 4,53 hectare in voorbereiding voor uitvoering. Samen met de groene daken is het totaal saldo 8,51 hectare.

Het nieuwe groen ligt verspreid over de stad. Zo is er bijvoorbeeld extra groen aangelegd bij de rioolvernieuwing in de Starstraat in IJsselmonde en bij de rioolvernieuwing in de Provenierswijk. De Jonker Fransstraat en Nijverheidsstraat zijn in uitvoering. Daarnaast zijn er onder andere plannen vastgesteld om uit te voeren voor de Claes de Vrieselaan, de Almondestraat en de Mijnkintbuurt in Tarwewijk.

Bij de opknapbeurt van speeltuin Hillesluis (2022) zijn bijna alle stoeptegels vervangen door gras. Tegelijkertijd is er een waterberging geplaatst waarin regenwater wordt opgevangen. Hiermee kunnen het gras en de beplanting worden voorzien van voldoende water. Ook kan het worden gebruikt voor het zand/waterspeelwerktuig. Met dit project is zowel waterberging als vergroening gerealiseerd. En door het toevoegen van meer groen, gevarieerd groen en bijvoorbeeld verblijfsplekken voor verschillende diersoorten is de biodiversiteit vergroot.

In 2024 komt er veel groen bij. We gaan bijvoorbeeld aan de slag in de Agniesebuurt, Oud-Mathenesse en het Lusthofkwartier.

We werken ook aan 50 klimaatadaptieve projecten.

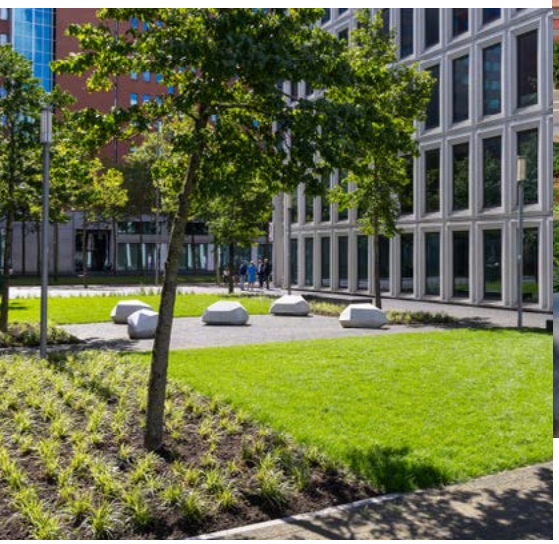

Het stadsbestuur heeft ook het principebesluit genomen te investeren in de groene stadsprojecten: aantrekkelijke openbare plekken en parken waar bewoners en bezoekers recreëren en elkaar ontmoeten.

Het Rijnhavenpark is in uitvoering en met de uitvoering van het Alexanderplein wordt dit jaar gestart. In 2024 kan gestart worden met de aanleg van het Hofbogenpark en het Hofplein. Hier komt veel extra groen, vaak vele hectares. Dit groen tellen we mee als de uitgewerkte plannen zijn vastgesteld. Zo tellen we bij dit jaarverslag de vierkante meters mee van het Hofbogenpark, Prins Alexanderplein en het Hofplein.

Voor het aanleggen van water(berging) en vergroening bij enkele van deze stadsprojecten is een cofinancieringsbijdrage van € 4,56 miljoen verkregen via de tijdelijke Impulsregeling Klimaatadaptatie vanuit het nationale Deltafonds.

Een klimaatadaptief project is een project in de woonomgeving, op een plek waar maatregelen hard nodig zijn om de gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan, de biodiversiteit te vergroten en de omgeving te vergroenen.

Binnen zo'n project nemen we maatregelen voor minstens twee klimaatthema's. Dat kan bijvoorbeeld een waterberging zijn voor neerslag en het aanleggen van extra groen, wat zowel effect heeft op hitte als op neerslag. Daarbij gaat het niet alleen om technische maatregelen op of onder de grond, maar ook om maatregelen die bijdragen aan een aantrekkelijke, biodiverse en groene buitenruimte. Een voorbeeld is de aanleg van de urban waterbuffer (UWB) AHOY en UWB Museumpark.

Extra groen in openbare ruimte

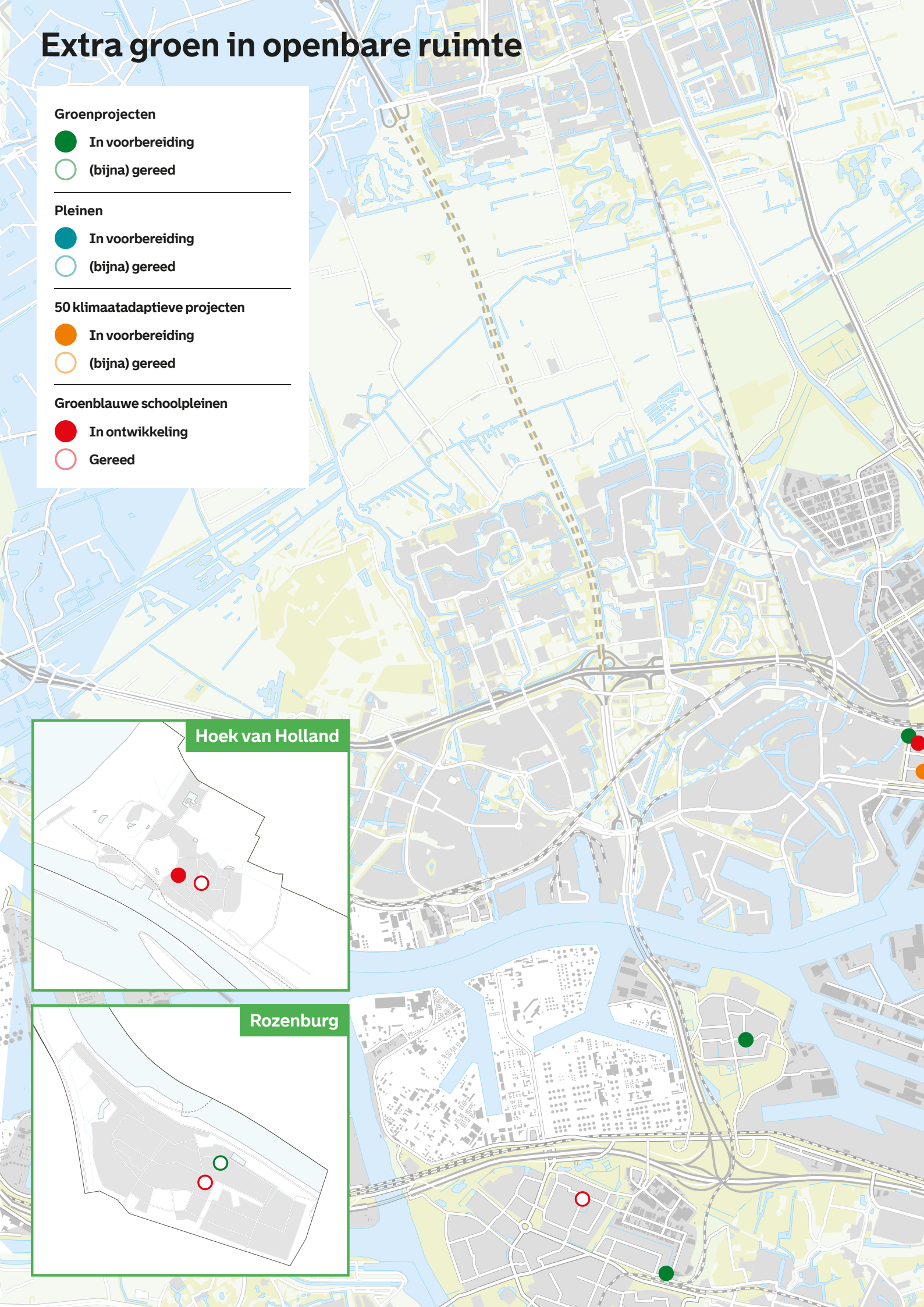

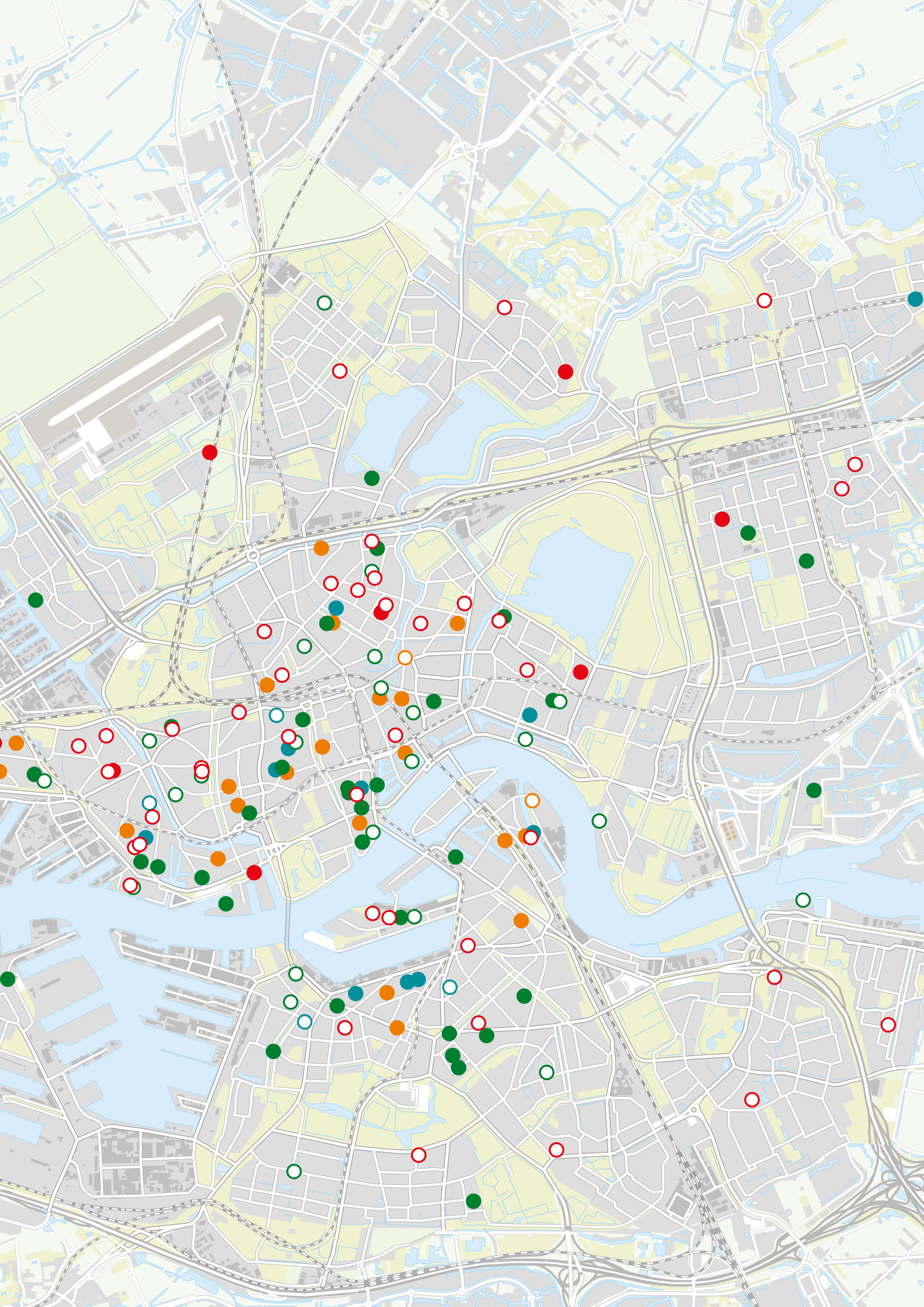

Stadstuin Rotterdamse Munt

Ingrid Ackermans ontwierp de nieuwe inrichting van het trottoir aan de westzijde van de Rosestraat. Zij is landschapsarchitect en stedenbouwkundige, en tot eind vorig jaar was ze de initiator en drijvende kracht achter Stadstuin Rotterdamse Munt aan de Rosestraat.

Hoe kwam het dat u, als niet-ambtenaar, dit ontwerp maakte?
Ingrid legt uit: 'Een tijd geleden had ik al eens contact opgenomen met de gemeente, om te kijken of de stadstuin een rol kon spelen in de vergroening van de wijk. In de stadstuin komen namelijk veel mensen die ook elders in de wijk bezig zijn met geveltuinen en dergelijke. Ik dacht dan vaak mee bij hun plannen. Bij Rotterdamse Munt geven we ook een opleiding tot hovenier, en zijn er leerwerkplekken en werkervaringsplekken, dus er is veel kennis. Bewoners vonden het altijd een beetje frustrerend dat het vaak lang duurde voordat een groen plannetje voor de wijk tot uitvoering kwam. Ik kwam er vervolgens achter dat de gemeente niet altijd voldoende ontwerpcapaciteit in huis had, dus bood ik mij aan.'

Heeft u de omwonenden betrokken bij dit plan?
'We hebben twee inloopmiddagen georganiseerd om erachter te komen wat de mensen zouden willen, 'vervolgt Ingrid. 'Ik sprak met mensen die meteen aan de Rosestraat wonen, en met bezoekers van Rotterdamse Munt, die komen uit een groter gebied van Zuid. De bewoners uit de directe omgeving zijn heel enthousiast dat er iets moois, positiefs en groens gaat gebeuren. Het is nu een heel breed en lang grijs betegeld trottoir. Busjes van pakketbezorgers rijden er telkens overheen, terwijl er ook veel kinderen spelen. Dat geeft een onveilig gevoel. Met extra groen gaat we dat straks tegen en we hopen iets 'socialer' gedrag van de bezorgers te bevorderen.'

Hoeveel vierkante meter extra groen komt er straks bij?
'In het ontwerp staat nu een langgerekt plantenvak, met heesters, vaste planten en bloeiende planten. Bij de Roseknoop komen ook nog extra bomen. Alle beplanting gaat zorgen voor voedsel voor vogels en insecten. Het is ruim 4000 vierkante meter, dat is 2% van de totale opgave van de stad van 20 ha voor de hele stad. Het wordt niet breed, maar wel lang. Er blijft meer dan genoeg trottoir over om op te lopen en spelen. Het ontwerp is nu in behandeling bij de gemeente, want zoiets moet altijd afgestemd worden met veel verschillende disciplines. Als dat rond is, verwacht ik dat de uitvoering in de tweede helft van 2024 kan beginnen.'

Spoor 3

De aanpak van 15 pleinen

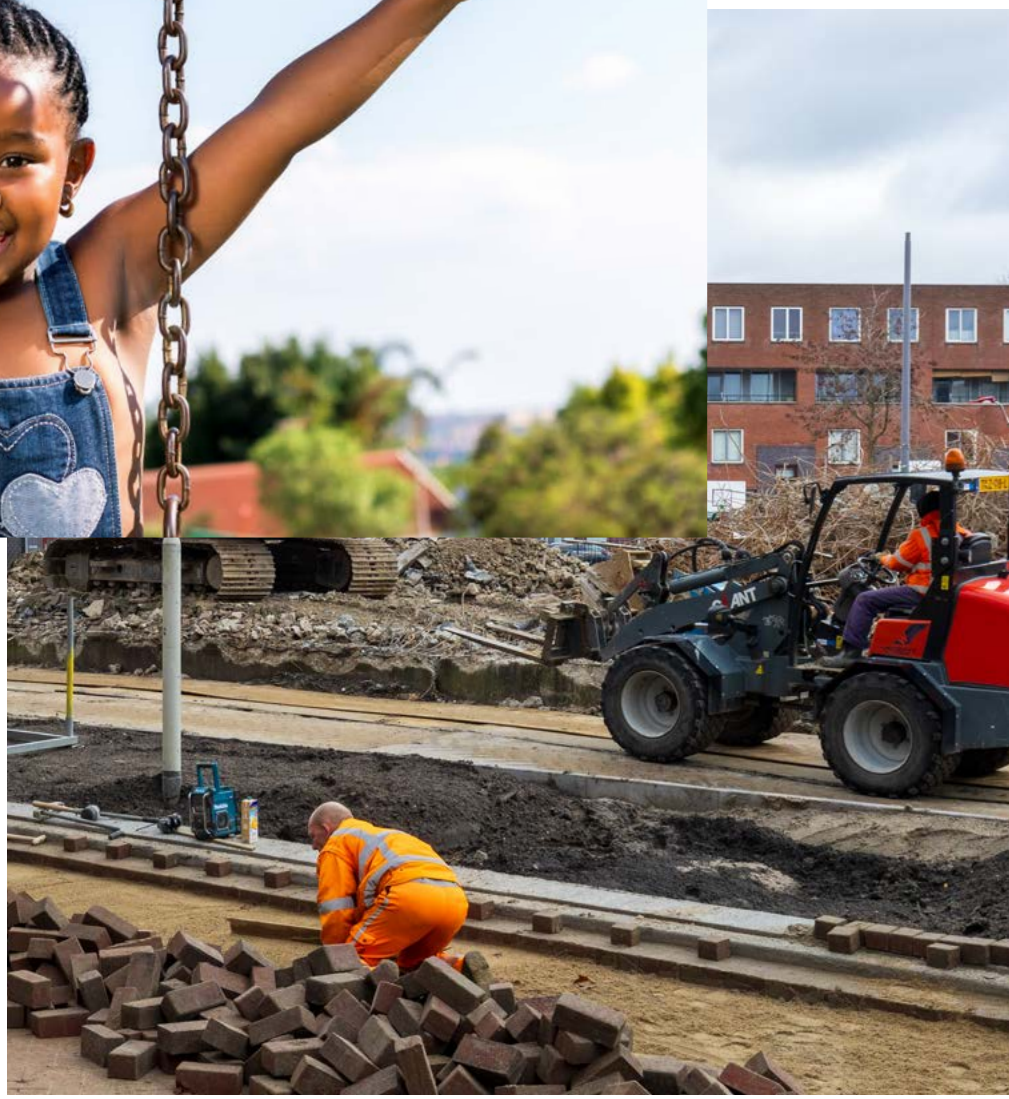

We richten 15 pleinen in buurten en wijken opnieuw in met nieuw en beter groen en nemen als dat nodig is extra maatregelen tegen wateroverlast. Zo maken we ze fijner om er te komen en te spelen.

De pleinen die we aanpakken, liggen zo veel mogelijk in de gebieden waar de opgaven het grootst zijn. Als dat mogelijk is sluiten we aan bij onderhoudsprojecten die op stapel staan of waarvan de voorbereiding gaat starten. Voor 5 van de 15 pleinen hebben we de opgave er een 'klimaatplein' van te maken. Dat wil zeggen dat we onder het plein extra maatregelen voor wateropvang nemen. Voor de aanpak van enkele pleinen op Zuid wordt samen opgetrokken met Nationaal Programma Rotterdam Zuid.

In 2023 realiseerden we een nieuwe inrichting op het Akeleiplein en het Slotboomplein. We zijn gestart met de uitvoering van het Ericaplein en het Driehoeksplein. Dit laatste plein is een klimaatplein.

In 2024 start de uitvoering van de Persoonsdam, het Mijnsherenplein en het plein aan de Zwartewaalstraat. Deze laatste worden klimaatpleinen. Verder starten we met de voorbereiding van de plannen voor onder andere het Ambachtsplein, het Assendelftplein en het Bospolderplein.

Het vernieuwde Akeleiplein

Rob van der Meulen woont samen met zijn vrouw in de Zijdewindestraat en ze kijken uit op het vernieuwde Akeleiplein.

Meer groen

Rob van der Meulen vertelt: 'Het plein is veel groener geworden. Er zijn nieuwe bakken met planten en boompjes, en de bakken hebben de vorm van een akelei, de bloem. Nu denk ik dat niet veel mensen meteen weten hoe een akelei eruitziet, en je ziet het natuurlijk ook alleen maar van bovenaf. Maar ik ben heel blij dat het niet meer alleen steen is wat je ziet. Wij en andere bewoners zijn in het najaar van 2019 gevraagd om mee te denken. We gaven toen aan dat we meer groen wilden, want het hele plein was dus bestraat. Daarna hebben we eigenlijk weinig meer gehoord van de gemeente.

In die bakken zit nu een soort duingras, met her en der een bloem. Het was natuurlijk een moeilijke zomer voor groene planten, dus wie weet wat er in de komende lente nog gaat gebeuren. De boompjes zijn kleiner dan op de tekening, maar ze zijn in ieder geval wel lekker groen. En ze zullen natuurlijk ook nog groeien in de komende jaren. De gemeente doet trouwens wel heel goed onderhoud, snoeien, onkruid wieden, straatvegen, en zo. Met het ophogen van de straat zijn veel geveltuintjes verdwenen, maar er loopt al een nieuw initiatief, dus die komen binnenkort terug. Er zijn nu nog drie perkjes langs gevels, we moeten nog iets verzinnen om de spelende kinderen er een beetje uit te houden.'

Een plek voor iedereen

'Er is volgens mij nu net iets minder speelgelegenheid voor kinderen,' vervolgt Rob van der Meulen, 'maar er zijn wel meer mogelijkheden voor iedereen om op het plein te vertoeven. Rondom de speelplekken is het mooi groen, met echt gras en een stukje kunstgras. En er zijn allemaal nieuwe bankjes, en stoeltjes die kunnen draaien. Dat vind ik een leuk, speels idee, en ze worden ook goed gebruikt! Er zijn altijd veel moeders die erop zitten, terwijl de kinderen rondom aan het spelen zijn. De verzonken containers zijn er nog niet, die stonden wel in het plan. Ik vind het soms moeilijk om contact te krijgen met de gemeente over zulk soort dingen. Dat had ik tijdens de bouw ook, toen bleven er lang hekken om de nieuwe speeltoestellen staan, en ik kon er niet achter komen wanneer ze weggehaald zouden worden. Maar over het geheel ben ik tevreden met het nieuwe plein. Als wij bezoek krijgen, zijn onze gasten altijd blij verrast! Vroeger was het allemaal steen, en nu is het zo mooi groen, zeggen ze dan! Dus misschien zien wij het zelf al niet meer...'

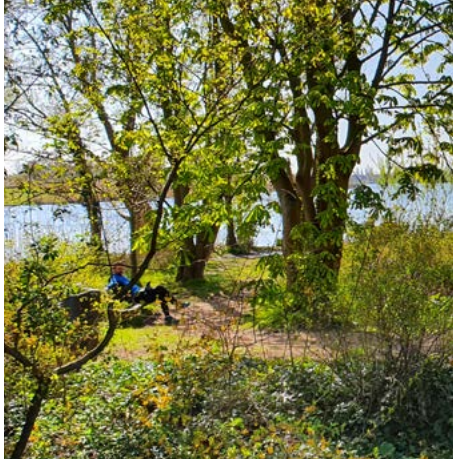

Spoor 4

Groene routes langs het water

We werken aan het verbeteren van vier belangrijke groene routes door de stad en de stad uit.

In de Visie openbare ruimte en op de Groenstructuurkaart is vastgelegd wat de belangrijkste groene routes door de stad zijn. Deze routes liggen vaak langs singels of rivieren en verbinden de parken. Ze bieden ook een recreatieve route de stad uit, naar de natuurgebieden in de omgeving; het zijn wandel- en fietsroutes die volop mogelijkheden bieden voor sport en recreatie. Voor dieren vormen deze routes belangrijke ecologische verbindingen. Het gaat dus om routes die belangrijk zijn voor mens en dier.

Vier groenblauwe verbindingen zijn uitgekozen om in deze collegeperiode aan te pakken:

1. Landschapspark De Rotte, richting de Rottemeren
De aanpak van landschapspark de Rotte moet de aantrekkingskracht van de Rotte en de recreatiemogelijkheden op en langs deze rivier versterken. Dit doen we door de levendigheid en bekendheid van de Rotte te vergroten, de rivier beter bereikbaar en toegankelijk te maken en deze te voorzien van aantrekkelijke en groene kades, pleinen en parken. Ook werken we zo aan het verbeteren van de biodiversiteit. Het gaat het niet alleen om fysieke projecten, maar ook om reuring langs de Rotte: ervoor zorgen dat er iets te beleven valt. Een aantal plekken in de binnenstad is al aangepakt. Denk aan de bouw van een trap met zitelementen aan het Grotekerkplein en de nieuwe inrichting van de Crooswijksebocht.

In 2023 zijn we gestart met de voorbereiding van een plan voor de Rottekade tussen de Noorderbrug en de Admiraal de Ruyterweg. Een aantal projecten in dit gebied zijn in voorbereiding. We onderzoeken of het haalbaar is om De Poort van Noord (de kruising van de Rotte met de A20 en het spoorviaduct), het Ommoordse Veld en de Steigersgracht aan te pakken.

2. Heemraadssingel/Van Aerssenlaan; van Coolhaven naar Vroesenpark
Vanaf het Park bij de Euromast loopt een groene route helemaal naar het Vroesenpark en van daar verder de stad uit. De Heemraadssingel, die onderdeel uitmaakt van deze route, is al behoorlijk groen. Bij het geplande grote onderhoud van het groen en de paden van de singel, benutten we tegelijkertijd de kansen voor biodiversiteit en recreatie. De uitvoering start naar verwachting eind 2024.

De Van Aerssenlaan moet opnieuw worden ingericht om er een goede 30-kilometerstraat van te kunnen maken. Dit is het meest stenige deel van de route, met aan de zijde van Blijdorp smalle fiets- en wandelpaden. Vergroening en het verbeteren van de routes voor langzaam verkeer zijn hier dan ook belangrijke opgaven. Dit staat ook in een motie die de gemeenteraad heeft aangenomen. De gehele laan pakken we in één keer aan in combinatie met rioolvervanging. Dit jaar zijn we begonnen met het maken van de plannen.

3. Rondje Bruggen Nieuwe Maas, tussen de Erasmusbrug en de Willemsbrug
Het Rondje Bruggen is een geliefde hardlooproute, langs de noord- en zuidoever van de Maas en over maar liefst drie iconische bruggen: De Erasmusbrug, de Willemsbrug en de Koninginnebrug. De potentie is groot om het gebied te ontwikkelen naar een rivierpark. Waar je even tot jezelf kunt komen, kunt wandelen, sporten of mensen kunt ontmoeten met een fijne blik op de rivier.

In 2024 werken we aan de ontwikkeling van het Rondje Bruggen. Om het gebied goed te leren kennen en om te horen welke wensen er zijn voor de toekomst gaan we in gesprek met belanghebbenden. Op basis daarvan zullen keuzes gemaakt worden. Het gaat om een groot gebied, dus niet alles kan tegelijk. We leggen vast aan welke ambities en aan welke deelprojecten we de komende periode gaan werken.

4. Steilrand, tussen de Rotte en de Schie.
De Steilrand is een bij veel Rotterdammers nog onbekend gebied tussen de Schie en de Rotte. Deze strook van 13,5 km lang kan een nog aantrekkelijker fiets-, wandel- en recreatiegebied en ecologische route worden. In 2024 leggen we onder andere vlonders aan bij de Bergse Voorplas om beter van het water te kunnen genieten. Daarnaast komt er een ontdekroute en een natuurspeelplaats voor kinderen langs de Steilrand en komen er vier bootcampplekken. Bij Park Zestienhoven worden de entrees naar de Steilrand verbeterd zodat er een betere verbinding is vanuit de wijken. Ook krijgt de Steilrand een bijenlint.

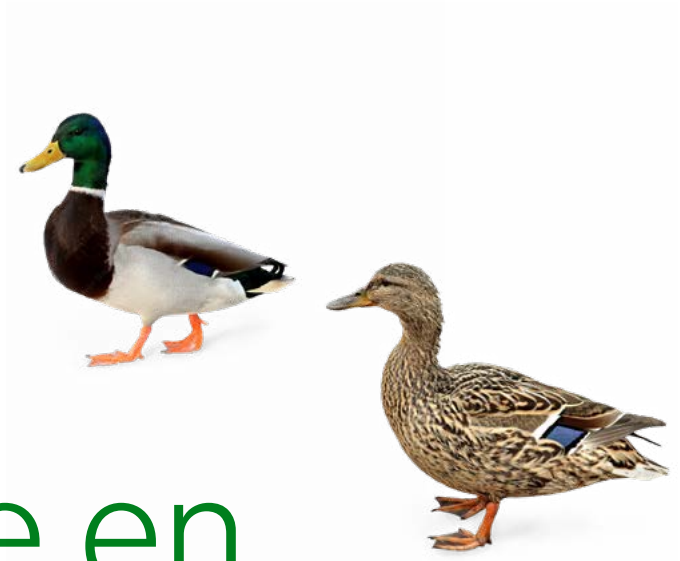

Een fijne en aantrekkelijke route

Naar de Rotte, de rivier die onze stad zijn naam gaf, is het in hartje Rotterdam soms flink zoeken. Laat staan dat het op de kades overal even fijn wandelen en fietsen is. Projectmanager Mathieu van Waterschoot en ontwerper Liess Faber van de gemeente Rotterdam maken een plan om een deel van de Linker Rottekade en de Lombardkade groener en aantrekkelijker te maken.

'Waarom we dit doen? De Rotte is de bron van onze stad', zegt Liess. 'Een mooi stukje natuur dat zich kan ontwikkelen tot een aantrekkelijke recreatieve route de stad uit voor heel veel Rotterdammers.'
Mathieu vult aan: 'Tijdens de wederopbouw is de binnenstad met de rug naar de Rotte komen te liggen. Een logische en aantrekkelijke route langs het water ontbreekt in het centrum. De gemeente wil dat verbeteren en heeft al een aantal plekken aangepakt, zoals de zittrappen bij het Grote Kerkplein en de nieuw ingerichte Crooswijksebocht.'

Nu is het de beurt aan de Linker Rottekade, een stuk kade van zo'n 500 meter tussen het Noordplein en de Goudsesingel. 'We maken die aantrekkelijker, met volop ruimte voor fietsers en wandelaars', zegt Mathieu.
'En dat doen we met heel veel groen', vult Liess aan. 'In totaal maar liefst 1.500 vierkante meter extra. Nu is er vooral veel steen, met parkeerplaatsen die de toegang tot het water blokkeren. Die gaan weg en de auto wordt er gast. En het parkeerveld tegenover de Action, aan de Lombardkade, wordt een parkje. Daar komt ook een steiger waar bewoners hun bootje te water kunnen laten.'

Mathieu en Liess werken nu aan het voorlopig ontwerp, dat ze gaan bespreken met de buurt. Het definitieve ontwerp is voor de zomer van 2024 klaar, waarna het naar verwachting in 2025 kan worden uitgevoerd.

Spoor 5

Verbeteren van bestaande parken

In een aantal parken geven we een impuls aan het groen en de bomen, zodat deze weer vitaal worden en het park als geheel verbetert.

In deze parken vervangen we waar nodig groenvakken, percelen met bosplantsoen of bomen. Daarbij kijken we hoe we deze onderdelen kunnen versterken zodat ze optimaal bijdragen aan de toekomstbestendigheid en ecologische waarden van het park. Dit doen we door bijvoorbeeld te zorgen voor meer variatie daar waar een monocultuur van veel dezelfde bomen is. Zo kunnen we ziektes en plagen als Essentaksterfte voorkomen. En we zorgen dat beplantingsvakken met veel staken minder kwetsbaar zijn voor stormen.

Dit jaar stond vooral in het teken van het noodzakelijke voorwerk. In het park Blauwe Reiger in Rozenburg zijn we gestart met de uitvoering van werkzaamheden.

In 2024 starten we met het Molenpark en het Argonautenpark, die ook een rol spelen in het bijenlandschap. De werkzaamheden volgen het ritme van de seizoenen, dus in plaats van in één keer het hele park knappen we steeds delen van het park op.

Aan de slag voor aantrekkelijke parken

Parken aantrekkelijk houden voor omwonenden én er tegelijkertijd voor zorgen dat meer verschillende plant- en diersoorten het er naar hun zin hebben. Dat is een klus waar de medewerkers van de gemeente mee aan de slag gaan in 7 Rotterdamse parken.

Dennis Habers is beheerder bij de gemeente. Hij maakt plannen voor het Argonautenpark in 110 Morgen en het Molenpark in Hillegersberg. Hij vertelt: 'Als je bijvoorbeeld kijkt naar het bosplantsoen in het Argonautenpark, dan valt op dat daar bomen staan van één soort én van dezelfde leeftijd. Die bomen concurreren met elkaar voor licht en zijn daardoor vooral hoog en dun opgeschoten. Na aanplant is er niet veel mee gebeurd, terwijl je in plantvakken heel goed kunt sturen op variatie in soorten, structuur en leeftijd van de begroeiing. Hier ontbreekt een kruidenlaag, net als een laag met struiken. En juist die zijn zo belangrijk voor de biodiversiteit. Dus dat voegen we toe. Maar natuurlijk doen we dat dan ook weer niet overal, want in de zomer willen parkbezoekers graag onder de bomen in de schaduw zitten.
Voor deze verbeterslag gebruiken we de methode van Systems Engeneering. Daarbij kijken we goed welke omgevingsfactoren allemaal een rol spelen. Zo willen we variatie en reliëf in de gazons brengen. Met hoogteverschillen, waardoor regenwater op lagere plekken wat langer kan blijven staan. Maar ook met verschillende soorten grasvelden. Dan is belangrijk hoe buurtbewoners het park gebruiken. Op plekken waar veel wordt gesport en gespeeld en waar mensen de hond uitlaten, houden we het gras kort, terwijl er in stillere hoekjes ruimte kan komen voor kruidengroei. Op die manier maken we de parken aantrekkelijk voor omwonenden, terwijl we tegelijk de biodiversiteit verbeteren.'

Spoor 6

Biodiversiteit en koesteren groen

We willen biodiversiteit behouden en vergroten. Dit doen we door bij de projecten die we uitvoeren extra groen toe te voegen dat van waarde is voor de biodiversiteit.

Dus niet alleen gras, maar variatie in bomen, heesters en kruiden. En groen met verschillende eigenschappen die voor diverse diersoorten van belang zijn. Daarnaast werken we aan het doel om 40 hectare bijenlandschap aan te leggen. Het groen dat we al hebben, blijven we koesteren en verbeteren. Want groen moet goed kunnen groeien.

> Randvoorwaarden van de ecologie (voedsel, veiligheid, verbinding, verblijf) zijn de ideale omstandigheden voor flora en fauna om zich te vestigen, handhaven en uitbreiden.
>
> Bron: Biodiversiteitskader

In 2023 zijn we gestart met de aanleg van het bijenlandschap. Om snel aan de slag te kunnen, hebben we gekozen voor een pragmatische aanpak. Zo hebben we bij-vriendelijke routes met bloembollen ("bollenlinten") gemaakt in het gras. Ook hebben we zo veel mogelijk het aantal keren dat het gras gemaaid wordt verminderd van 10 tot 20 keer maaien per jaar naar 2 of 3 keer. Op deze manier hebben we de eerste 13,8 hectare van de bestaande grasvegetatie omgevormd naar bijenlandschap. Een mooi voorbeeld is de Burgemeester Oudlaan, waar ook een (verrijdbaar) informatiebord is geplaatst.

Ondertussen hebben we gewerkt aan een strategische aanpak om de ecologische structuur voor de wilde bij te behouden, te verbeteren en te versterken. De strategische aanpak betekent dat we de plekken die we omvormen nauwkeurig kiezen.

Aan de noordkant van Rotterdam starten we met het vormgeven van het bijenlandschap; vanaf de Van der Duijn van Maasdamweg (Zestienhoven), via het Molenpark en Terbregge langs de Rotte naar het Ommoordse Veld. De verwachting is dat hier ongeveer 10 hectare gerealiseerd kan worden. In 2023 zijn we al gestart met de voorbereiding van de hectaren voor 2024. Zo hebben we in Zestienhoven al een breed biologisch bollenlint geplant om in het voorjaar van 2024 te kunnen dienen als voedsel voor de bijen.

In 2024 verkennen we de zuidoever nader. Dit bijenlandschap loopt vanaf de zone langs de A16 in IJsselmonde, via het Zuiderpark en Oud-Charlois naar de entree van de Maastunnel.

Zelfbeheer

Sharida gaat voor blije bijen

Bijen in Reyeroord hebben een heuse bijenburcht! Bewoonster Sharida Bhageloe legde die aan in Het Park van Morgen. 'Want blije bijen in Rotterdam, daar ga ik voor.'

'Het gaat slecht met de natuur en de bijen en ik wilde iets doen', vertelt Sharida. 'Ik ging me inlezen: wat hebben wilde bijen nodig? Hoe leven ze eigenlijk? Veel mensen zetten een bijenhotel neer, maar slechts 30% van alle bijen heeft daar behoefte aan. De rest leeft onder de grond, waar ze slapen, schuilen en nestelen. Toen kwam ik uit bij een bijenburcht of nestheuvel: een heuvel van zo'n 90 centimeter hoog midden in een plantvak. Van zand met rondom stenen, voor de stevigheid. Daarmee kon ik bijen in Het Park van Morgen een veilige plek bieden.'

Sharida opperde haar idee ruim 2 jaar geleden bij de gemeente. 'Eind 2021 heb ik er samen met een aantal wijkbewoners een begin mee gemaakt en voorjaar 2022 was 'ie klaar. Bovendien ligt de heuvel midden in een ecologisch beheerd plantvak, zodat er bloeiende en inheemse bloemen en planten in de buurt zijn, waarmee de bijen zich kunnen voeden. Nu, na ruim een jaar wordt de heuvel volop bevolkt door bijen en andere insecten.'

Dat is trouwens ook iets wat bewoners zelf kunnen doen om de biodiversiteit te bevorderen. Sharida. 'Ze kunnen leren hoe ze hun eigen omgeving op een ecologisch verantwoorde manier kunnen vergroenen. Veel informatie daarover staat op de site van de gemeente. En als we op meer plekken de bijen een nestheuvel kunnen geven, in combinatie met ecologische beheerd groen, dan zal het met de bijen in de stad een stuk beter gaan.'

Tot slot

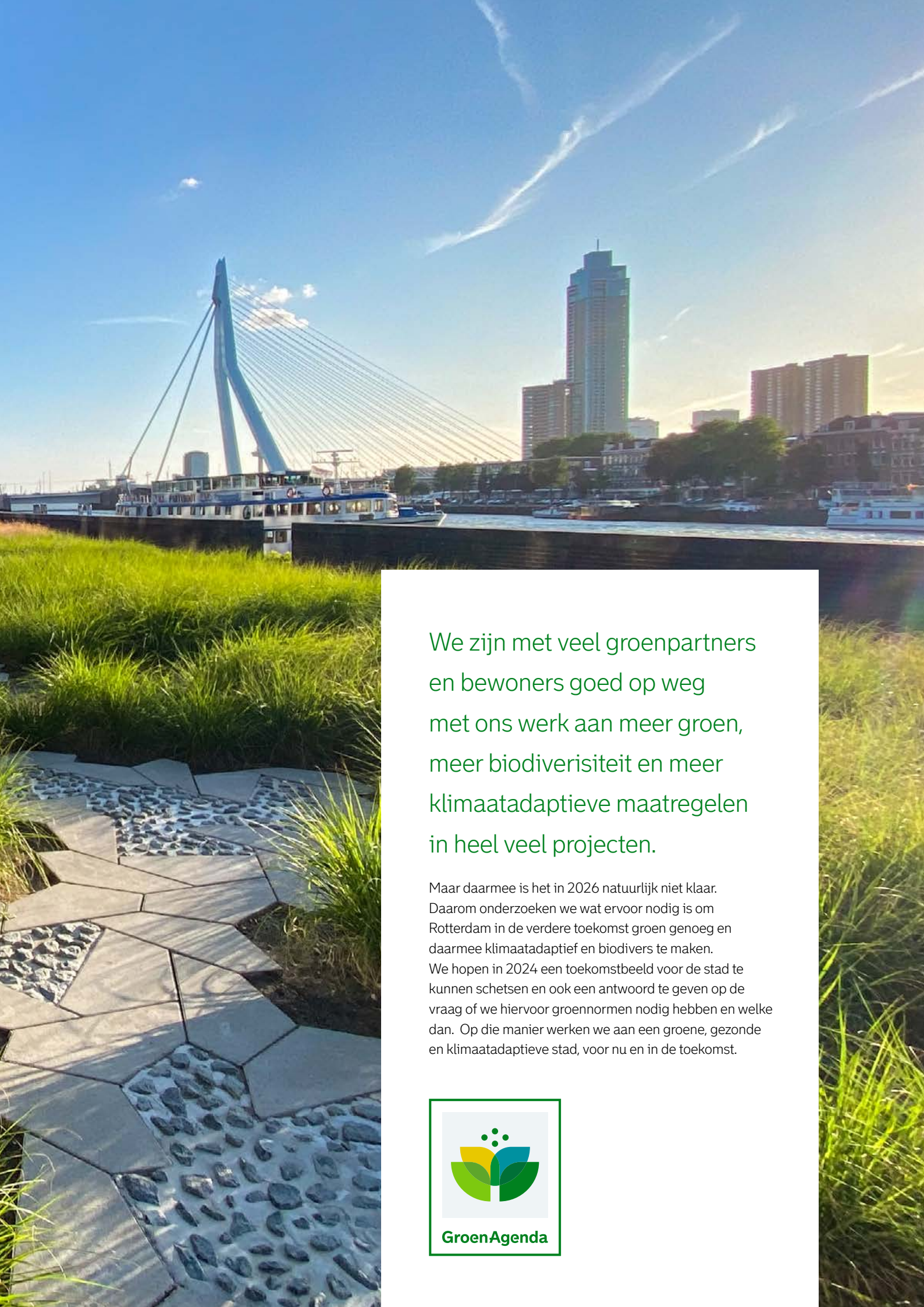

We zijn met veel groenpartners en bewoners goed op weg met ons werk aan meer groen, meer biodiverisiteit en meer klimaatadaptieve maatregelen in heel veel projecten.

Maar daarmee is het in 2026 natuurlijk niet klaar. Daarom onderzoeken we wat ervoor nodig is om Rotterdam in de verdere toekomst groen genoeg en daarmee klimaatadaptief en biodivers te maken.
We hopen in 2024 een toekomstbeeld voor de stad te kunnen schetsen en ook een antwoord te geven op de vraag of we hiervoor groennormen nodig hebben en welke dan. Op die manier werken we aan een groene, gezonde en klimaatadaptieve stad, voor nu en in de toekomst.

GroenAgenda

Colofon.

De groene tussenstand
Rotterdam gaat voor groen: de Groenagenda 2023

Gemeente Rotterdam, februari 2024

Grafische vormgeving:
Endore Creative Agency

Fotografie:
Arnoud Verhey

GroenAgenda

Gemeente Rotterdam